

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

دولت جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
مغنیټ امور علمي

احکام و حقوق سالمندان از دیدگاه فقه و قانون

رساله ماستری

محصل: نقیب الله حیات
استاد رهنما: پوهندوی مولوی وزیر محمد سعیدی

سال ۱۳۹۹ هـ ش

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

دولت جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معنیت امور علمی

احکام و حقوق سالمندان از دیدگاه فقه و قانون

رساله ماستری

محصل: نقیب الله حیات
استاد رهنما: پوهندوی مولوی وزیر محمد سعیدی

سال ۱۳۹۹ هـ ش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارتمنت فقه و قانون

بورده ماستری

تصدیق نامه

محترم نقیب الله ولد حیات الله ID: ۹۶-۲۶۸-SH-MSF محصل دور پنجم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: احکام و حقوق سالمندان از دیدگاه فقه و قانون به روز ۱۳۸۳ تاریخ ۱۰/۴/۱۴۰۰ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۸۸ (نمره به عدد) هشتاد و هشت (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور رفیع الله عطاء	عضو هیات	
۲	دکتور عبدالباری حمیدی	عضو هیات	
۳	استاد وزیر محمد سعیدی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... امر بورده ماستری

چکیده:

یکی از نعمت های بس بزرگی که الله متعال در جوار هرازان نعمت دیگری برای جامعه انسانی ارزانی داشته است، همانا وجود سالمندان میباشد که با نقد جان خویش و با افکار و دیدگاه های خود که سرمایه یک عمر تجربه شان می باشد، رهنمایی خانواده ها، جامعه و کشور را به عهده میگیرند.

پس چه خوشبخت است مردمان که در بین شان تعداد سالمندان زیاد است و چه طالعمنند است جامعه که سالمندان خود را به مثابه تاج عزت دانسته و آن ها را گرامی میدارند.

اگر بخواهیم که این دانه های قیمتی را در یک جمله مختصر به معرفی بگیریم، باید چنین بنویسیم که سالمندان افرادی هستند که محاسن شان به سپیدی آغاز کرده و مرور ایام نشاط شان را کاهش میدهد و با گذشت زمان زار و ضعیف میشوند، تا آن که وفات کنند.

در روشنی جمله فوق گفته میتوانیم که سالمندی مرحله مشخص ندارد و به عمر خاص گره نخورده است، بلکه سالمندی دارای علائم است که با شروع آن ها بزرگسالی آغاز میگردد و بعد ادامه پیدا میکند تا آن که صاحب خود را زمین گیر سازد و در نهایت تار و پودش را تسلیم دیار عدم نماید.

زمانی که انسان پا به عرصه سالمندی بنهد و بزرگسال شود، تغییرات جزیی به فعالیت آغاز میکنند که برخی از آن ها سبب به هم خوردن صحتش میگردد، بعضی از آن ها عقل و هوش را متضرر می سازند، عده از آن ها زندگی اجتماعی اش را ضربه میزنند و مواردی از آن ها سبب تنگدسی او میگردد.

این تغییرات وارد آمده ، خصوصا آن هایی که سبب ضعف بدنی وی شده اند، سهولت های را نیز با خود به ارمغان می آورند و آن آسانی ها شامل عرصه های عبادات، معاملات و عقوبات شده و وضو، نماز، روزه، حج، عمره، جهاد، حدود، تعزیرات، عقود، صدقات، وقوف و تصرفات مالی وی را شامل میگردند و هر یک از واژه های ذکر شده تفصیل دارد که بعد از خواندن، هر صاحب عقل بر آن ها قناعت حاصل میکند.

به همین گونه، تغییرات متذکره در جوار سهولت های زیادی که به همراه دارد، ناگواری های را در برخی میادین با خود می آورد و عده از صلاحیت های سالمندان را سلب میکنند که عبارت اند از: قضاء، شهادت، خرید و فروش، نکاح، ضمانت، هبه و وصیت.

این را نیز باید بگویم که این سهولت های که برای آنان داده می شوند و همچنان صلاحیت های که از ایشان گرفته می شوند، با مجرد داخل شدن مرحله سالمندی نمی باشد، و این به خاطری که بزرگسالی با آمدنش همه هستی جوانی انسان را به یکبارگی نمیرباید، بلکه ضعف و ناتوانی آهسته آهسته اوج میگیرد و بالآخره زمانی فرا میرسد که انسان زار و ضعیف میشود و با عوارض گوناگونی دست و پنجه نرم میکند، و این همان زمانی است که سهولت های بر وی سایه می افکنند و برخی از صلاحیت ها نیز از پیشش گرفته می شود.

حالا که سالمندان زندگی خود را فدای افراد خانواده خویش ساخته اند، این فریضه فرزندان شان میباشد که خدمت آن ها را بر خود لازم دانسته و از دل و جان احترام شان کنند و تمام حقوق آن ها را بجا سازند، حتی اگر پدر و مادر شان غیر مسلمان هم باشند.

و همچنان این حقوق و خدمت گذاری به والدین تنها به زندگی شان نیز گره نخورده است که با مرگ آن ها همه چیز به پایان برسد، بلکه شریعت اسلامی این را از جمله حقوق آن ها میداند که حتی بعد از مرگ شان، فرزند به دیدن آن عده از دوستان آن ها برود که تا حال در قید حیات هستند و با زیارت کردن شان، حق والدین خود را اداء کرده و ثواب اخروی نیز به دست بیاورند.

و این فریضه دوستان و اقارب آنان (افراد سالمند) می باشد که در احسانات مادی و معنوی، سالمندان فامیل خود را فراموش نکنند و با دستگیری های مادی و معنوی که لازم میبینند، به کمک آن ها بشتابند.

و این فریضه باشندگان جامعه اسلامی است که در پهلوی استفاده از دیدگاه های این دانه های قیمتی و در حال فنا و نابودی، حاضر به خدمتگذاری ایشان شوند و شبا روز در کنار آن ها قرار داشته باشند.

و بالأخره این مسئولیت دولت اسلامی است که خدمات سالمندان را که از آوان نوجوانی به جامعه تقدیم کرده است، به دیده قدر ببیند و امروز که محتاج الطاف گوناگون شده اند، دست لطف به طرف شان دراز کند.

باید یادآور شویم که این احسان و نیکی تنها شامل سالمندان مسلمان نمی شود، بلکه آن عده کهن سالان را نیز دربر میگرد که هم کیش مسلمانان نباشند و این چیزی است که تاریخ مسلمانان بر آن گواهی میدهد.

کلید واژه ها:

واژه های که خوانندگان محترم این کتاب به آن زیاد برمیخورند:

- سالمند
- احکام
- حق و حقوق
- فقه و فقهاء
- قوانین
- تغییرات

الله متعال از روی لطف بیکران خود فهم درست اسلام را برای ما آسان گرداند و بعد از دانایی توفیق عمل را نیز نصیب کند تا زندگی دنیوی ما وفق مراد شریعت به پیش برود و برکات آن بر ما سایه باندازد و زمانی که در برابر الله جل جلاله حضور پیدا میکنیم، او تعالی به سبب اعمال پسندیده ما راضی باشد و با انعام بیشتر خویش ما را بنوازد.

آمین

فهرست موضوعات

این نوشته را:	Error! Bookmark not defined.
چکیده:	1
فهرست موضوعات	3
پیشگفتار	Error! Bookmark not defined.
مقدمه:	Error! Bookmark not defined.

فصل اول

سالمندان و احکام آن ها	Error! Bookmark not defined.
مبحث اول: تعریف سالمندان:	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: تعریف سالمندان در لغت و اصطلاح	Error! Bookmark not defined.
الف: معنی لغوی سالمندان:	Error! Bookmark not defined.
ب: معنی اصطلاحی سالمندان:	Error! Bookmark not defined.
ج- الفاظ مترادف:	Error! Bookmark not defined.
د- سالمندی از کدام عمر آغاز میگردد؟	Error! Bookmark not defined.
مبحث دوم: سالمندان از دیدگاه نصوص و فقها:	Error! Bookmark not defined.
الف- سالمندان از دیدگاه نصوص:	Error! Bookmark not defined.
سالمندان از دیدگاه قرآن کریم:	Error! Bookmark not defined.
سالمندان از دیدگاه سنت:	Error! Bookmark not defined.
۴- کلمه هَرَمًا مُفَنَّدًا:	Error! Bookmark not defined.
ب- سالمندان از دیدگاه فقهاء:	Error! Bookmark not defined.
مبحث سوم: احکام عبادات سالمندان:	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: احکام عبادات سالمندان قادر بر انجام عبادات:	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: احکام عبادات سالمندان غیر قادر بر عبادات:	Error! Bookmark not defined.
الف: سالمندان که عبادات را با سختی انجام میدهند:	Error! Bookmark not defined.

گفتار اول: وضوء سالمندان که آن را به سختی انجام میدهند: Error! Bookmark not defined.

معنی لغوی وضوء: Error! Bookmark not defined.

معنی اصطلاحی وضوء: Error! Bookmark not defined.

وضوء سالمندان که در انجام آن با سختی مواجه می شوند: .. Error! Bookmark not defined.

اول: سالمندان که استفاده از آب برای شان ضرر داشته و وضو سبب زیادت مرض آن ها می گردد و یا هم

شفایابی ایشان را به تاخیر می اندازد: Error! Bookmark not defined.

دوهم: سالمندان که استفاده از آب برای شان ضرر نداشته باشد ولی به سبب ضعف زیاد، توانایی آب گرفتن و

وضوء کردن را نداشته باشند: Error! Bookmark not defined.

سوم: سالمندان که توانایی استفاده از آب را میداشته باشند، مگر بول و غائط خود را محکم گرفته نمی توانند:

Error! Bookmark not defined.

گفتار دوم: نماز سالمندان که آن را به سختی انجام میدهند: .. Error! Bookmark not defined.

تعریف لغوی نماز: Error! Bookmark not defined.

تعریف اصطلاحی نماز: Error! Bookmark not defined.

نماز سالمندان که در انجام آن با سختی مواجه می شوند: Error! Bookmark not defined.

نماز سالمندی که در قیام با سختی روبرو باشد: Error! Bookmark not defined.

حالت اول: سالمندان که اصلا نمیتوانند قیام را به جا بیاورد .. Error! Bookmark not defined.

اول: نشسته نماز بخوانند: Error! Bookmark not defined.

نشستن و کیفیت و صفت آن: Error! Bookmark not defined.

دوم: نماز خواندن در حالت پهلو زدن و خود را دراز کشیدن و یا هم در حالت پشت بر زمین باشد: Error!

Bookmark not defined.

سوم: نماز خواندن سالمندی که پهلو زده و خود را دراز کشیده است و یا هم در حالت پشت بر زمین است ولی

توانایی اشاره سر را نیز ندارد: Error! Bookmark not defined.

حالت دوم: سالمندان که میتواند قیام را به جا بیاورد: Error! Bookmark not defined.

گفتار سوم: روزه سالمندان که آن را به سختی انجام می دهند: Error! Bookmark not defined.

تعریف لغوی: Error! Bookmark not defined.

تعریف اصطلاحی: Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark . سالمندان در رابطه به روزه گرفتن و یا هم عدم آن به سه نوع تقسیم می گردند: .
not defined.

Error! Bookmark not defined. . گفتار چهارم: حج سالمندان که آن را به سختی انجام میدهند: .

Error! Bookmark not defined.: تعریف لغوی:

Error! Bookmark not defined.: تعریف اصطلاحی:

Error! Bookmark not defined. . گفتار پنجم: عمره سالمندان که آن را به سختی انجام میدهند: .

Error! Bookmark not defined.: تعریف لغوی:

Error! Bookmark not defined.: تعریف اصطلاحی:

Error! Bookmark not defined.: حکم انجام دادن عمره:

Error! Bookmark not defined.: ب: سالمندان که از ادای عبادات عاجز هستند:

Error! Bookmark not defined. . گفتار اول: وضوء سالمندان که از انجام دادن آن عاجز هستند:

Error! Bookmark not defined. ... گفتار دوم: نماز سالمندان که از اداء کردن آن عاجز هستند: .

Error! Bookmark not defined. گفتار سوم: روزه سالمندان که از گرفتن آن عاجز هستند: .

Error! Bookmark not defined. . گفتار چهارم: حج سالمندان که از اداء کردن آن عاجز هستند:

Error! Bookmark not defined. . گفتار پنجم: عمره سالمندان که از اداء کردن آن عاجز هستند:

Error! Bookmark not defined.: مطلب سوم: احکام متفرق:

Error! Bookmark not defined.: الف: قضاء سالمندان:

Error! Bookmark not defined.: شرایط قاضی:

Error! Bookmark not defined.: ب: شهادت سالمندان:

Error! Bookmark not defined.: معنی لغوی شهادت:

Error! Bookmark not defined.: معنی اصطلاحی شهادت:

Error! Bookmark not defined.: شرایط شهادت:

Error! Bookmark not defined.: ج: حدود و تعزیرات:

Error! Bookmark not defined.: تعریف لغوی حدود:

Error! Bookmark not defined.: تعریف اصطلاحی حدود:

Error! Bookmark not defined. : شرایط عملی ساختن حدود:

Error! Bookmark not defined. : معنی لغوی تعزیرات:

Error! Bookmark not defined. : معنی اصطلاحی تعزیرات:

Error! Bookmark not defined. : آیا تعزیرات بر سالمندان تطبیق می‌گردد یا خیر؟

Error! Bookmark not defined. : مبحث چهارم: حکم بیماری ماهوار برای زنان سالمند:

Error! Bookmark not defined. : الف: تعریف لغوی:

Error! Bookmark not defined. : ب: تعریف اصطلاحی:

Error! Bookmark not defined. : در عمر چند سالگی این خون برای همیشه قطع می‌گردد؟

Error! Bookmark not defined. : مبحث پنجم: حکم عدت زنان سالمند:

Error! Bookmark not defined. : تعریف لغوی عدت:

Error! Bookmark not defined. : تعریف اصطلاحی عدت:

Error! Bookmark not defined. : مبحث ششم: ساقط نمودن جزیه از ذمی سالمند:

Error! Bookmark not defined. : تعریف لغوی جزیه:

Error! Bookmark not defined. : تعریف اصطلاحی جزیه:

Error! Bookmark not defined. : مبحث هفتم: خلوت کردن با زن سالمند و پیچه سپید:

Error! Bookmark not defined. : تعریف لغوی خلوت:

Error! Bookmark not defined. : تعریف اصطلاحی خلوت:

Error! Bookmark not defined. : دیدگاه فقهاء کرام رحمهم الله در این مورد:

Error! Bookmark not defined. : مبحث هشتم: نیکی با والدین غیر مسلمان:

Error! Bookmark not defined. : مبحث هشتم: ختنه کردن سالمندان که جدیداً مسلمان می‌شوند:

defined.

Error! Bookmark not defined. : معنی لغوی ختنه:

Error! Bookmark not defined. : معنی اصطلاحی ختنه:

Error! Bookmark not defined. : حکم ختنه در نزد فقهاء:

Error! Bookmark not defined. : مبحث نهم: معاملات سالمندان:

Error! Bookmark not defined.: مطلب اول: عقود سالمندان

Error! Bookmark not defined.: الف: نکاح سالمندان

Error! Bookmark not defined.: معنی لغوی نکاح:

Error! Bookmark not defined.: حکم نکاح:

Error! Bookmark not defined.: مشروعیت نکاح:

Error! Bookmark not defined.: ب: ضمانت سالمندان

Error! Bookmark not defined.: معنی لغوی ضمانت:

Error! Bookmark not defined.: معنی اصطلاحی ضمانت:

Error! Bookmark not defined.: ضمانت چه کسی درست می باشد؟

Error! Bookmark not defined.: ج: وقف و صدقات سالمندان:

Error! Bookmark not defined.: معنی لغوی وقف:

Error! Bookmark not defined.: معنی اصطلاحی وقف:

Error! Bookmark not defined.: معنی لغوی صدقات:

Error! Bookmark not defined.: معنی اصطلاحی صدقات:

Error! Bookmark not defined.: وقف و صدقه چه کسی صحیح است؟

Error! Bookmark not defined.: د: هبات سالمندان:

Error! Bookmark not defined.: معنی لغوی هبات:

Error! Bookmark not defined.: معنی اصطلاحی هبات:

Error! Bookmark not defined.: هبه چی کسی صحیح است؟

Error! Bookmark not defined.: ه: وصایا سالمندان:

Error! Bookmark not defined.: معنی لغوی وصایا:

Error! Bookmark not defined.: معنی اصطلاحی وصایا:

Error! Bookmark not defined.: مبحث دهم: تصرفات مالی سالمندان:

Error! Bookmark not defined.: مطلب اول: تصرفات نافذ:

Error! Bookmark not defined.: مطلب دوم: تصرفات غیر نافذ:

مطلب سوم: تصرفات متوقف بر اذن ولی: Error! Bookmark not defined.

قاعده اول: احکام شریعت اسلامی بر آسانی و رفع حرج بنا شده اند: Error! Bookmark not defined.

قاعده دوم: اطاعت به اندازه توان: Error! Bookmark not defined.

قاعده سوم: چیزی که همه آن به دست نمی آید به طور کلی ترک نمی گردد: Error! Bookmark not defined.

یاددهانی: Error! Bookmark not defined.

فصل دوم

حقوق سالمندان Error! Bookmark not defined.

مبحث اول: حق احترام، بزرگداشت و توقیر سالمندان: Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: حق احترام و بزرگداشت سالمندان در خانواده: Error! Bookmark not defined.

حق احترام و بزرگداشت سالمندان خانواده در روشنی قرآن کریم کریم: Error! Bookmark not defined.

حق احترام و بزرگداشت سالمندان خانواده در روشنی احادیث نبوی صلی الله علیه وسلم: Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: حق احترام و بزرگداشت سالمندان از جانب دوستان: Error! Bookmark not defined.

حق احترام و بزرگداشت سالمندان از جانب دوستان در روشنی قرآن کریم: .. Error! Bookmark not defined.

حق احترام و بزرگداشت سالمندان از جانب دوستان در روشنی احادیث نبوی صلی الله علیه وسلم: .. Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: حق احترام و بزرگداشت سالمندان از جانب همسایگان: Error! Bookmark not defined.

حق احترام و بزرگداشت سالمندان از جانب همسایگان در روشنی قرآن کریم: Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined. . حق احترام و بزرگداشت سالمندان از جانب همسایگان در روشنی احادیث:

Error! Bookmark not defined. . . مطلب چهارم: حق احترام و بزرگداشت سالمندان در اجتماع:

Error! Bookmark not defined. آیات قرآنی که در این راستا مشعل فرا راه مسلمان قرار گرفته است:

Error! Bookmark not defined. . . احادیث نبوی صلی الله علیه وسلم که در این رابطه هدایتگر ما می باشند:

Error! Bookmark not defined. مطلب پنجم: حق احترام و بزرگداشت سالمندان از جانب دولت اسلامی:

Error! Bookmark not defined. شیوه های رسیدگی در این زمینه:

Error! Bookmark not defined. مبحث دوم: حقوق اقتصادی سالمندان:

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: توجه فامیل:

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: توجه جامعه

Error! Bookmark not defined. مبحث سوم: حقوق صحی سالمندان:

Error! Bookmark not defined. مبحث چهارم: حق یاددهانی اوقات عبادات:

Error! Bookmark not defined. مبحث پنجم: حق توجه به دوستان پدر و مادر:

Error! Bookmark not defined. مبحث ششم: توجه اسلام به سالمندان مسلمان و غیر مسلمان در حالات صلح: ... not defined.

Error! Bookmark not defined. توجه اسلام به سالمند مسلمان در حالات صلح:

Error! Bookmark not defined. توجه به سالمندان غیر مسلمان در حالت صلح:

Error! Bookmark not defined. مبحث هشتم: توجه اسلام به سالمندان مسلمان و غیر مسلمان در حالات جنگی: .. not defined.

Error! Bookmark not defined. حالا در باره سالمند صحبت می کنیم که در جنگ سهیم نباشد:

Error! Bookmark not defined. مبحث نهم: تغییرات که سالمندان را همراهی می کنند:

Error! Bookmark not defined. مطلب ششم: دیدگاه اسلام در مورد این تغییرات:

Error! Bookmark not defined. خلاصه این بحث:

مبحث نهم: حق کارکردن سالمندان مادام که بر آن قادر باشند: Error! Bookmark not defined.

مبحث هشتم: حق تقاعد سالمندان: Error! Bookmark not defined.

مبحث دهم: قواعد و ضوابط که در شریعت اسلامی حقوق سالمندان بر آن ها استوار اند: Error! Bookmark not defined.

Bookmark not defined.

قاعده اول: انسان آفریده مکرم است و عالم در تسخیرش میباشد: Error! Bookmark not defined.

قاعده دوم: جامعه اسلامی بر محبت، مهربانی، در کنار هم بودن و کمک رسانی و یاری کردن استوار است:

Error! Bookmark not defined.

قاعده سوم: در اسلام پاداش نیکی، نیکی است: Error! Bookmark not defined.

قاعده چهارم: هر یکی از شما مسئول است و از آن پرسیده میشود: Error! Bookmark not defined.

defined.

جمع بندی و نتیجه گیری: Error! Bookmark not defined.

پیشنهادات: Error! Bookmark not defined.

فهرست آیات Error! Bookmark not defined.

فهرست احادیث Error! Bookmark not defined.

فهرست اعلام Error! Bookmark not defined.

مراجع و ماخذ: Error! Bookmark not defined.

Research summary Error! Bookmark not defined.

جمع بندی و نتیجه گیری:

اگر این کتاب را از ابتداء الی پایان به طور دقیق مطالعه نماییم، به نتایج ذیل دست خواهیم یافت:

- 1- زندگی انسانی به طور عمومی از سه مرحله ساخته شده است:
الف: مرحله طفولیت.
ب: مرحله جوانی.
ج: مرحله سالمندی.
- 2- کهن سالی که در مرحله پایانی عمر قرار دارد، مرحله است که سرآغاز ضعف و ناتوانی می باشد.
- 3- ولی این ناتوانی به یکبارگی بر وجود انسان حمله ور نمی گردد، بلکه این مرحله در ذات خود از چند مرحله دیگری ساخته شده است هر کدام آن از خود نشانه های دارد و در پایان همه آن ها مرحله ارذل العمر قرار دارد و این ارذل العمر به حدی دشواری و سختی با خود همراه دارد که حتی رسول معظم اسلام صلی الله علیه وسلم از آن پناه خواسته است.
- 4- مرحله سالمندی چون که مرحله آغازین کهن سالی می باشد و کهن سالی عالم از مشکلات را به همراه دارد، به همین خاطر شریعت اسلامی به این برهه عمر توجه داشته و در زمینه عبادات سهولت های را برای انسان سالمند مشروع گردانیده است تا از آن سختی ها در امان بماند و همچنان در عرصه اخلاقی نیز شریعت به سروقت سالمندان رسیده و همه آن افراد را مورد خطاب قرار داده است که به شیوه از شیوه ها با کهنسالان در رابطه هستند و از ایشان خواسته است تا خیال محاسن سپیدان جامعه خویش را داشته باشند.
- 5- به همین قسم، متخصصین قوانین وضعی نیز توجه خاص به این مرحله کرده و کوشیده اند تا مراعات خیال سالمندان را کرده باشند.
- 6- اگر به آن دسته جهود فقهاء اسلام و استنباطات ایشان دقت شود که در رابطه به کهن سالان صورت گرفته است و به آن ها جامه عمل پوشانیده شود، به یقین می توان گفت که همه آن مشکلات برچیده می شوند که در سر راه زندگی سالمندان وجود دارند و این مشکلات در جوامع اسلامی زیاد محسوس نیست ولی در جوامع غیر اسلامی و به طور ویژه در کشورهای غربی به طور بسیار واضح نمایان می شود.
- 7- دین اسلام سراسر رحمت بوده و با ارشادات گهربار خود دروازه رحمت را برای بشریت باز کرده است، ولی این گناه مسلمانان است که آن سرچشمه خیر و فلاح را در گوشه گذاشته اند و بدین ترتیب خود نیز در دشواری ها به سر میبرند و نتیجتاً انسانیت را نیز در سرگردانی انداخته اند.

پیشنهادات:

با استفاده از عنوان فوق، میخوام مشکلات را اشاره کنم که در جریان این تحقیق با آن ها روبرو شده ام، تا در نوشته های آینده متوجه آن ها باشم و نیز کسانی که این سطور را میخوانند، مشعل فرا راه تحقیق شان قرار بگیرد و با در نظر داشتن آن ها مسیر خویش را اندکی به آسانی طی کنند، این پیشنهادات را به دو دسته قسیم میکنم:

اول: به آنانی که مانند من دنبال نوشتن پایان نامه دوره لیسان، ماستری و یا هم دکتورا هستند.

دوم: به طور عام برای هر آن کسی که میخواهد در عرصه پژوهش داشته باشد.

اول: پیشنهادات به آنانی که دنبال نوشتن پایان نامه های تحصیلی خویش هستند:

1- خوب است که در انتخاب عنوان مورد علاقه خویش دقت لازم به خرج بدهند و از عدم تکراری بودن آن خود را کاملا مطمئن کنند، بسا اوقات چنان می شود که عنوان انتخاب می گردد، و محصل به سبب جالب بودن آن تشویق میشود، بعد در زمینه آن مطالعه فراوان میکند و با زحمت زیاد خطه بحث آماده میشود، ولی بعدا ثابت میشود که عنوان مذکور تکراری بوده است.

پس چه زیباست که به خاطر هدر نرفتن انرژی و به هدف ضایع نشدن وقت، در ابتداء عنوان انتخاب گردد که تکراری نباشد، و در این راستا همکاری اداره مربوطه حیاتی می باشد.

2- و زمانی که عنوان انتخاب گردید، خوب است که در ذیل آن موافقت اداره نیز گرفته شود، تا در سرگردانی های آتی، مسئولیت به دوش آنان باشند که در ذیل عنوان موافقت خویش را اعلان کرده و امر به آغاز تحقیق کرده اند.

3- در قدم بعدی، با مشوره اداره و استاد رهنمایی خویش، وقت خود را مشخص نماید که الی چه زمانی باید تحقیق خود را کاملا به پایان رسانیده و آن را تسلیم اداره کند؟

بعد از معلوم شدن فرصت به دست داشته، امور خود را به طور دقیق تقسیم نماید و در جدول فعالیت های روزمره خویش، وقت طلایی خود را به نوشتن ویژه سازد و هیچ گاهی آن را از دست ندهد.

4- و اگر بنا بر سببی، روزی آن فرصت از دست رفت، بر خود لازم بگرداند که در روز بعدی قضاء آن را بجا می آورد. (یعنی در روز بعدی دو برابر ایام گذشته بنویسد، تا از یک طرف تحقیق به پیش برود و از طرف دیگر جلو سهل انگاری و بهانه های دیگر گرفته شود.)

5- اگر چنین نکند، با سرگردانی های مختلف روبرو خواهد شد، مثلا: وقتش ضایع می شود، سرگردانی اش بیشتر میگردد، نظم زندگی اش برهم میخورد و بالاخره مجبور میشود که از همه فعالیت های زندگی ببرد و به گوشه تنهایی پناه برده و از همه دور به نوشته خود آغاز کند! و از همه بدتر شاید این باشد که به خاطر این تحقیق خود یا باید وظیفه خود را از دست بدهد و یا هم به خاطر وظیفه خویش از سند دست و ردار شود که آرمان دیرینه اش بوده است!

دوم: به طور عام برای هر آن کسی که میخواهد در عرصه پژوهش داشته باشد:

1- تعهد برای هر کاری اساس می باشد، پس اگر میخواهیم که پژوهشی را انجام بدهیم، خوب است که در قدم اول عزم خویش را جزم کنیم و بعد وارد میدان تحقیق شویم.

- 2- موضوع را که نوشته میکنیم، از روی مجبوری نباشد، بلکه شوق درونی ما سبب شده باشد تا در آن مورد زحمت تحقیق و نوشتن را به گردن بگیریم.
- 3- شاید فردی با موضوعات و عناوین زیادی علاقه داشته باشد، ولی برای تحقیق عنوان را انتخاب کند که یقین کامل داشته باشد حق آن را اداء میکند و بار ثقیل تحقیق را با ذوق زیادی به پشت میکشد و هیچ لحظه از انتخاب خود نه تنها که پشیمان نمی شود، بلکه عطشش بیشتر میگردد که کار خود را به پایان برساند.
- 4- در پهلوی احتوای موضوع و علاقمندی در باره آن، باید افرادی را بشناسد که آن ها نیز در راستای تحقیق دست بالا داشته باشند و موضوع انتخاب شده وی را بیسندند و در صورت مشکل از کمک و رهنمایی اش رو نمی گردانند.
- 5- درست است که تکنالوژی امروزی آسانی های لایتناهی را سبب شده است و در هر عرصه سهولت های زیادی را در برابر انسان قرار داده است، که یکی از آن عرصه ها، عرصه پژوهش و تحقیق می باشد، یعنی پژوهشگر میتواند که از کتب سافت استفاده کند و با استفاده از انترنت بعضی مراجع خویش را که تا حال تهیه ندیده است، به دست بیاورد، ولی همه این کتب نرم (سافت) و انترنت و داشته هایش، به کتب سخت (هارد) رسیدگی نمیکنند، پس خوب است که در صورت توانایی مالی، لست از کتب مورد نیاز خویش را آماده کنیم و همه آن را بخریم و بعد تحقیق خویش را روی معلومات آن ها استوار بسازیم.
- 6- اگر باز هم بنا بر ضرورتی از کتاب نرم (سافت) استفاده میشود، خوب است با کمپیوتر آشنایی وجود داشته باشد، نشود که برای خواندن هر سطر و جهت یافت کردن دوباره مواد ضروری دنبال کسی باشیم که ما را کمک کند!
- و گر شخص فنی که دنبالش هستیم، خود مصروف باشد و یا هم در محل وجود نداشته باشد، این خود سبب بروز مشکل میشود و ضیاع وقت را سبب میگردد.
- 7- خوب است که برای تحقیق خویش مکان مناسبی انتخاب کنیم تا از یک سو پروژه تحقیقی ما خوب به پیش برود و از سوی دیگر از افراد مزاحمت کننده در امان بمانیم، چه بسا افرادی هستند که از قصه یک صفحه ای کتاب ضخیمی می سازند و قصه یک دقیقه ای ایشان به ساعت ها طول میکشد! و این مشکل زمانی به حد اکثر خود میرسد که قصه کننده فرد اندک رنج باشد و با هیچ آزرده میشود و برای همیشه ناراحت می باشد.
- 8- اگر تحقیق خود را بر کمپیوتر و وسایل مربوطه آن بنا کرده باشیم، در این صورت خوب است که از امور ذیل خود را مطمئن کنیم:
- به خاطر جلوگیری از ضیاع وقت و متاثر نشدن از رفت و آمد برق، خوب است که از لب تاپ استفاده کنیم که اهلیت ذخیره کردن برق را داشته باشد.
 - و اگر کمپیوتر لب تاپ نداریم و از کمپیوتر دسک تاب (Desktop) استفاده میکنیم، خوب است که به خاطر جلوگیری از صدمه های رفت و آمد برق، وسایل ذخیره برق را با خود داشته باشیم.
 - و بعد از نوشتن هر خط، جمله و پرگراف هر چه زودتر در راستای حفاظت زحمت کشیده شده خویش بکوشیم و آن را حفظ (Save) کنیم.

- انتی وایروس نیز مهم می باشد، در صورت نبودن آن، شاید که فایل نوشته شده ما را وایروس از بین ببرد.
- به خاطراین که زحمت ما به باد نرود و تحقیق ما ضایع نشود، خوب است که در پایان کار، کاپی از آن بگیریم و در جایی دیگری آن را حفاظت کنیم.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af